

6D110100 – «Медицина» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне ізденуші Советов Бақытбек Советұлының

«Симпатикалық гиперактивация кезінде β 1-адреноблокаторлардың және пурины нуклеотидтер метаболиттерінің иммунды статусқа, пулинді

циклдар ферменттерінің белсенділігіне және антиоксидантты жүйеге әсері» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің жазбаша

ШҚІРІ

№	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/ немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы) 3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)	Диссертациялық жұмыс ғылымның дамуының басым бағытына – Өмір және денсаулық туралы ғылым бағытына сәйкес келеді. 2020-2025 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласын дамыту мемлекеттік бағдарламасына сәйкес.
2.	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған	Жұмыстың іргелі ғылымға қосатын үлесі зор, ал оның маңыздылығы жақсы ашылған. Диссертациялық жұмыстың тақырыбы - симпатикалық гиперактивация кезінде β 1-адреноблокаторлардың және пурины нуклеотидтер метаболиттерінің иммунды статусқа, пулинді циклдар ферменттерінің белсенділігіне және антиоксидантты жүйеге әсері дүние жүзіндегі өзекті мәселелердің бірі. Зерттеу жұмысының нәтижелерінің жаңалығы бар.
3.	Тәуелсіздік принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен;	Диссертациялық жұмысты орындау барысында зерттеуді ұйымдастырудың барлық кезеңдерінде автор белсенді қатысқан. Гипотеза, эксперименттік растау, ғылыми ережелерді тұжырымдау докторантқа тиесілі.

	4) өзі жазбаған	<p>Диссертант материалды өзі жинаған, нәтижелерін статистикалық өңдеуге қатысқан. Алынған ғылыми мәліметтер гипердреналинемиямен жүретін ауруларды диагностикалау үшін пуриндік нуклеотидтер метаболизмі ферменттерінің - АД, АМПД, 5Н қандағы белсенділігін және антиоксидантты қорғаныс ферменттері ГПО мен каталазды анықтау ұсынылады.</p>
4.	<p>Ішкі бірлік принципі</p> <p>4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) <u>негізделген</u>; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың өзектілігі негізделген. Зерттеу барысында гипердреналинемия және кез-келген тотықтырушы стресс кезінде байқалатын антиоксидантты қорғаныс жүйесіндегі, пуриндер алмасуы ферменттерінің белсенділігіндегі және иммунды реакциялардағы өзгерістерді түзету үшін аденозин және АМФ кешенін пайдалану зерттеліп, шығу тегі әртүрлі айқын симпатикалық гиперактивация және тотықтырғыш стресспен байланысты жағдайларда бақыланатын антиоксидантты қорғаныстың, иммундық жүйе қызметінің және пуринді нуклеотидтердің метаболизмінің өзгерістерін түзету үшін β1-аденоблокатормен қатар аденозинді және АМФ қолдану ұсынылып отыр.</p>
	<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды 1) <u>айқындайды</u>; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды</p> <p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) <u>сәйкес келеді</u>; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді</p>	<p>Мазмұны диссертация тақырыбын толық ашады және аяқталған еңбек болып саналады. Диссертациялық жұмыстың барлық бөлімдері (кіріспе, әдебиеттік шолу, материалдар мен әдістер, нәтижелер, қортынды, тәжірибелік ұсыныстар) тақырыпты ашады.</p> <p>Диссертациялық жұмыстың мақсаты мен міндеттері айқын тұжырымдалған. Жұмыстың мақсаты пуринді нуклеотидтер метаболизмінің (АМФ және аденозин) және селективті β1-аденоблокатор метопрололдың симпатикалық гиперактивация кезінде иммунды статусқа және қан плазмасы мен жүрек және бауыр жасушаларында және пуринді нуклеотидтер метаболизмі ферменттерінің белсенділігіне және</p>

	антиоксидантты жүйеге есерін зерттеу болып табылады. Бұл мақсатқа жету үшін диссертант алдына бірнеше міндет қойған. Бұл міндеттерді орындау үшін зерттеу материалдары мен әдістерін дұрыс пайдаланған.	
Диссертацияның барлық бөлімдері және тұжырымдары логикалық бір бірімен байланысқан, қысқа және сауатты ғылыми тілде жазылған. Алынған нәтижелердің ішкі бірлігі және ішкі үйлесімділігі дұрыс құрастырылған зерттеудің мақсаты мен міндеттерін айқындайды. Қорғауға шығарылған қағидалар, жұмыстың тәжірибелік маңыздылығы зерттеу жұмысының мәнін көрсетеді.	4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ	
Автор ұсынып отырған шығу тегі әртүрлі айқын симпатикалық гиперактивация және тотықтырғыш стресспен байланысты жағдайларда бақыланатын антиоксидантты қорғаныстың, иммундық жүйе қызметінің және пулинді нуклеотидтердің метаболизмінің өзгерістерін түзету үшін β 1-адреноблокатормен қатар аденозинді және АМФ қолдану туралы жаңа мәліметтер толық дәлелденген және бұрын жарияланған еңбектер тұрғысынан бағаланған және түпнұсқа болып табылады. Алынған мәліметтер жанжақты критикалық талдаудан өткен.	4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидағтар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) <u>сыни талдау бар</u> ; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сиптемелеріне негізделген	
Ғылыми нәтижелер және ұсыныстар жаңа болып табылады және алынған зерттеу нәтижелерімен, авторлық куәліктермен және енгізу актілерімен дәлелденеді.	5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидағтар жаңа болып табыла ма? 1) <u>толығымен жаңа</u> ; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	5. Ғылыми жанашылдық принципі
Диссертациялық жұмыстың нәтижелері және қортындылары күмәнсіз жаңа болып табылады. Диссертацияда келтірілген барлық тұжырымдар диссертациялық жұмысқа қойылатын ғылыми жаңалық дәрежесіне ие.	5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма? 1) <u>толығымен жаңа</u> ; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	

	<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?</p> <p>1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Диссертациялық жұмысты орындау үшін заманауи зертханалық сынамалар қолданылған.</p>
<p>6. Негізгі қорытындылардың негізділігі</p>	<p>Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)</p>	<p>Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген. Тұжырымдардың негізделуі мен сенімділігі әдеби дереккөздерді талдаудың тереңдігімен, зерттеу материалдарының жеткіліктілігімен, ғылыми зерттеу әдістемесінің жеткіліктілігімен, ғылыми зерттеу әдістемесінің сәйкестігімен, статистикалық талдаудың толықтығымен расталған. Материал SPSS (20.0) статистикалық талдау пакетінің бағдарламасын пайдаланып өңделген.</p>
<p>7. Қорғауға шығарылған негізгі қағидағтар</p>	<p>Әр қағидағ бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Қағидағ дәлелденді ме?</p> <p>1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді</p> <p>7.2 Тривиальды ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар; 2) орташа; 3) кең</p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ия;</p>	<p>7.1 Диссертациялық жұмыстың нәтижелерінің, тұжырымдары мен қағидаларының негізділігі мен сенімділігінің жоғары деңгейі ғылыми және шетелдік басылымдардың жиынтығымен, терең зерттеу және жүйелеу арқылы анықталады; инновациялық әдістерді, зерттеу технологияларын және заманауи жабдықтарды пайдалану арқылы эксперименттік зерттеулермен расталған; сонымен қатар, статистикалық мәліметтермен дәлелденген. Экспериментальды жұмысты орындау үшін тәжірибелік жануарлар жеткілікті мөлшерде алынған (3-3,5 айлық, аталық 190 ак егеуқұйрықтар). Егеуқұйрықтар санын анықтау үшін іріктеу көлемі есептелген. Жануарлар үш серияға бөлінген. Әр серияда 3-4 зерттеу топтары болған.</p> <p>7.2 Қорғауға шығарылған қағидалар тривиальды емес.</p> <p>7.3 Зерттеу нәтижелері фундаменттік, жаңа болып табылады. 18 ғылыми мақалалармен және авторлық куәлікпен дәлелденген.</p>

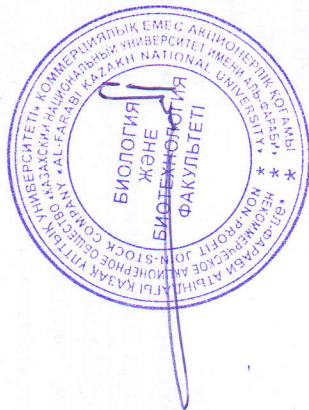
8.	Дәйектілік Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	2) жоқ	<p>7.4 Алынған нәтижелерді гипердреналинемиямен жүретін ауруларды диагностикалау үшін пуриндік нуклеотидтер метаболизмі ферменттерінің - АД, АМПД, 5Н кандағы белсенділігін және антиоксидантты қорғаныс ферменттері ГПО мен каталазды анықтауда ұсынылады.</p> <p>7.5 Диссертациялық зерттеудің тақырыбы бойынша 18 ғылыми мақала және 1 монография жарияланды, оның ішінде цитирленуі бойынша халықаралық Scopus базасына кіретін импакт-факторы нөлдік емес халықаралық журналда 5 мақала, соның ішінде 3 мақала «Биомедицинская химия» журналында, 1 мақала «Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences» журналында, 1 мақала «Бюллетень экспериментальной биологии и медицины» журналында, Білім және ғылым министрлігі Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған журналдарда – 6 мақала, халықаралық ғылыми конференция материалдарында 6 тезис жарияланды</p> <p>Автор жүргізілген зерттеудің әдістемесін жеткілікті көлемде толық сипаттап берген. Зерттеу дизайны дұрыс таңдалған. Автор зерттеу нәтижелерін өңдеу үшін заманауи статистикалық зерттеу әдістерін пайдаланған. Зерттеу нәтижелерін негіздеу үшін критерийлерді дұрыс қолданған.</p> <p>Диссертациялық жұмыстың нәтижелері заманауи зерттеу әдістерін және заманауи статистикалық әдістерді пайдалана отырып деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістерін қолдану арқылы алынған.</p>
		8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ	
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ	
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша	Зерттеудің теориялық нәтижелерінің сенімділігі ғылыми деректермен, эксперименттік зерттеулермен расталған.

		<p>даярлау бағыттары үшін педагогикалық эксперимент делелденеді):</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Манызды мәлімдемелер диссертацияның барлық бөлімдерінде тиісті және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған.</p> <p>Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті. 142 әдебиет көздері пайдаланылған.</p>
<p>9. Практикалық құндылық принциптері</p>	<p>8.4 Манызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған</p> <p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз</p> <p>9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар:</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады?</p> <p>1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Диссертациялық жұмыс нәтижелері болашақ клиникалық жұмыстар үшін теориялық негіз болып табылады. Сонымен қатар, диссертацияның нәтижелері ғылыми зертханаларда, сонымен қатар «Жалпы медицина», «Стоматология», «Фармация» мамандықтары бойынша бакалавриаттың білім беру бағдарламасын жүзеге асыру үшін биохимия және химиялық пәндер кафедрасының, физиологиялық пәндер кафедрасының оқу-әдістемелік процесінде енгізілген.</p> <p>Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары. Гиперадреналинемиямен жүретін ауруларды диагностикалау үшін пуриндік нуклеотидтер метаболизмі ферменттерінің - АД, АМПД, 5Н қандағы белсенділігін және антиоксидантты қорғаныс ферменттері ГПО мен каталазды анықтау ұсынылады.</p> <p>Практикалық ұсыныстар толығымен жаңа болып табылады. Шығу тегі әртүрлі айқын симпатикалық гиперактивация және толықтырғыш стресспен байланысты жағдайларда бақыланатын антиоксидантты қорғаныстың, иммундық жүйе қызметінің және пуринді нуклеотидтердің метаболизмінің өзгерістерін түзету үшін β1-адреноблокатормен қатар аденозинді және АМФ қолдану ұсынылады.</p>	

10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Диссертациялық жұмысты жазу және ресімдеу сапасы жоғары. Құрылымы мен форматтау ережелері сақталған.
-----	---------------------------	--	--

Советов Бақытбек Советұлының 6D110100-Медицина мамандығы бойынша PhD философия докторы ғылыми дәрежесін алу үшін ұсынылған «Симпатикалық гиперактивация кезінде β 1-адреноблокаторлардың және пуринды нуклеотидтер метаболиттерінің иммунды статусқа, пуринді циклдар ферменттерінің белсенділігіне және антиоксидантты жүйеге әсері» атты тақырыбындағы ғылыми зерттеу жұмысы барысында алынған нәтижелер жеткілікті эксперименттік материалдардан алынған, заманауи талаптарына сай зерттеу әдістемелері қолданылып, диссертациялық жұмыстың тұжырымдары мен қорытындылары зерттеу нәтижелеріне толық негізделген. Диссертациялық жұмысы өзіндік ғылыми жаңалығы мен тәжірибелік маңыздылығы бар толық аяқталған жұмыс болып табылады. Диссертантка 6D110100 – «Медицина» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруге болады.

Рецензент:
PhD, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті биотехнология кафедрасының доцент м.а.:

Акимбосқов Н. Ш.